

máj. 1-én, Budapesten. Atyja G. Móric, mészáros, anyja Varga Apollónia. Tizenhat éves korában férjhez ment Polakovics szabadkai ügyvédhez, s már akkor műkedvelősködött, amit férjével Pestre költözve itt is gyakran megismételt. A Nemzetiben és a Várban rendezett műkedvelői előadásokon, a »Ravennai hős«-ben, »Dalma«-ban stb. tetszéssel szerepelt, míg benső vágytól és külső biztatástól ösztönözve, teljesen a színészethez tért át. Havi társulatánál kezdte, majd Szabóhoz s utána Latabárhoz szerződött. 1856-ban Szabó társulatával Bécsben is fellépett és szép sikert aratott. Az ötvenes években Debrecen, Arad, Temesvár, Nagyvárad, Kolozsvár, Kassa, Pécs, Győr stb. közönsége előtt játszott és játéka mellett szépségével is hódított. 1858-ban 3 este vendégszerepelt a Nemzetiben; tetszett, de nem kapott szerződést. Ez időben Jánosi Emil volt a férje. 1861-ben Miskolcon ismerkedett meg Paulayval, aki el is vette és 1863-ban együtt a Nemzetihez szerződtek. Eleinte a hősnők szerepkörére vágyott, de a társadalmi anyákkal nagyobb sikert ért el. Beresényi Béla és Váradi Antal mondtak búcsúztatót koporsója felett. Második neje: Adorján Berta, színésznő. (L. o.)

(Rexa Dezső)

*

Paulay Ede ismertebb színműfordításai ezek: »Alfonz úr«, vj. 3 felv. Írta: Dumas Sándor. Bem. 1874. ápr. »Bagdadi hercegnő« (L. o.), »Bajazett«, »Borbála«, (1883.), »Constantin abbé« (L. o.), »Dolores és Drahomira« szomorúj. 5 felv. Írta: Weilen. »Egy csepp méreg«, »Fernandes« (L. o.), »Figaro házassága« vj.; »Francillon« (L. o.), Gringoire (L. o.; ezt ketten is fordították.), »Haza«, tört. dr. 5 felv. Írta: Sardou. Ford.: Szerdahelyi Kálmánnal; »Iphigenia Aulisban« (L. o.); »Iris bosszúja«, vj. 1 felv. Írta: Ferrier Paul; »Jó falusiak«, szmű 5 felv. Írta: Sardou. Ford. Szerdahelyi Kálmánnal, 1867. nov. 15.; »Julia«, 1872. aug. 26. Írta: Feuillet Octav; »Kis szórakozott«; Laury kisasszony, vj., írta: Mosing (1871.); »Megboldogult«, vígjáték; »Mirabeau ifjúsága«, Langlé Aylic és Deslandes színműve. Bem. 1866. ápr. 13.; »Munkások«, dr. 1 felv. Írta: Manuel Edmond, 1870. aug. 27-én került színre; »Ne fogadj fel soha sem-

mit!« (1879. Írta: Musset Alfred). »Negyvenhatedik cikk«, dr. 5 felv. 1878. máj. 24-én mutatták be. »Női harc«, vj. Írta: Scribe. »Odette« (L. o.) »Párisi«, »Phaedra« (L. o., ford. még: Csiky Gergely is.); »Sphynx«, dr. 4 felv. Írta: Feuillet Octav. Bem. 1875. márc. 15-én. »Szevillai borbély«, vj., írta: Beaumarchais. Bem. 1881. jan. 30. »Szikra«, vj. 1 felv. Írta: Pailleron. Bem. 1879. okt. 10. »Utóirat«, vj., írta: Augier. »Testvérek«, Goethe 1 felvonásos színműve. Bem. 1869. jún. 23-án, stb.

*

Paulay-korszak. A Nemzeti Színház történetében azt az időt, mely alatt Paulay Ede volt a drámai igazgató: méltán nevezhetjük az ő nevére. Ezt a korszakot azok az évek készítették elő, melyekben Paulay — Szigligeti igazgatósága alatt — már élénk részt vett a rendezés munkájában. Az a tizenhat esztendő pedig — 1878-tól 1894-ig, mialatt Paulay igazgatói minőségben vezette a Nemzeti Színház drámai munkáját — volt az igazi Paulay-korszak, a színház történetének egyik legfényesebb fejezete. Paulay a legjelesebb színházi emberek egyike volt. Színésznek távolról sem kiváló, de mint rendező és igazgató: párját ritkította. A Paulay-korszakban hatalmas lendületet vett a Nemzeti Színház, s ha a sok fényes diadalban jelentékeny tényező volt is az akkor különösen nagy számban lévő ragyogó színészi tehetség, s ha a hazai drámairodalomnak is éppen akkor támadt — Szigligeti munkája folytatójaként — olyan jeles és bámulatosan termékeny képviselője, mint Csiky Gergely s a francia vígjáték és középfaajú dráma is — mely hazáján kívül mindenfelé s így nálunk is annyira hódított — kiváló reprezentánsokkal dicsekedhetett: mindezek mellett szükség volt a műsort készítő, szerepet osztó, rendező, vezető, igazgató, fordító Paulay Ede rajongó színház-szeretetére vagy tehetségére, éles szemére és fáradhatatlan munkaerőjére, hogy a Nemzeti Színház tevékenységében résztvevő erők egy korszakos, állandó siker eredőjében összhangzatosan találkozzanak. Paulay a magyar dráma multján nagy kegyelettel, jelenén szinte megható érzéssel csüngött, s minden pajtáskodás nélkül felkarolva egy sereg fiatal író, a jövő